Нуман бин Сабит Куфии

Имам а’зам Ебу Ханифе “рахметуллахи теаля алейх”

(80 [693] –150 [767])

Автобиографично издание от серията:

“Енциклопедия за ислямските учени”

Нуман бин Сабит Куфии

Имам а’зам Ебу Ханифе “рахметуллахи теаля алейх”

Автобиографично издание от серията:

“Енциклопедия за ислямските учени”

www.hakikatbooks.com

СЪДЪРЖАНИЕ

Имам а‘зам Ебу Ханифе “рахметуллахи теаля алейх”
Водачът на ехли суннет (сунитите) 5
Ранна възраст.....5
Младежките години 6
За началото на своето обучение имам а’зам е казал следните неща:.....6
Смъртта на неговия учител Хаммад.....8
Методът на преподаване.....9
Величието на неговите ученици 10
Борбите на имама с еретиците (ехли бид‘ат) 12
Богобоязливостта на имам а’зам и поучителни случки с него 20
Не е ял овче месо седем години наред!.....22
Аллаху теаля ще подсили религията си чрез него... 22
Кръвта на алимите (ислямските учени) е отровна! 23
До сутрешния намаз… 23
Аз не мога да се противопоставя на заповедта на майка ми… 23
Той се учи тук да яде фъстъци... 24
Робът на Нуман 28
Извършването на голям грях не изкарва от религията.....28
Не е възможен намаз без Фатиха… 30
Не подценявай наученото от моя син. 31
Покаянието на пияницата.....32
Някои от ценните думи и наставления на имама.....32
Някои наставления на имам а’зам към неговите ученици 34
Смъртта на имама 36
Произвенията на имам Ебу Ханифе.....37
Въпрос: 38
Отговор: 38
Величието на имам а’зам 39

Имам а'зам Ебу Ханифе "рахметуллахи теаля алейх" Водачът на ехли суннет (сунитите)

Той е човекът, събрал знанията по ислямско право (фъкъх) и ехли суннетско (суннитско) вероубеждение. Чрез възпитаване на стотици ученици той е станал причина за записване на всички религиозни знания – за пръв път в ислямската история – на книги. Производството на хартия от мюсюлманите е започнало пак по негово време.

Дълбоките му познания, високата му интелигентност, разум, откъснатост от земния живот, благочестие, мек нрав, добрини и щедрост са описани в стотици книги. Имам а'зам е имал много ученици и възпитал много муджтехиди (велики ислямски учени, способни да извличат неясно изложените знания от Коран-и керим и хадис-и шерифите) и улеми. 80% от ехли суннитската общност следва мезхеба (школата) ханефи.

Ранна възраст

Истинското му име е било Нуман. Роден бил през 80 г. по Хиджра (699 г.) в гр. Куфа и починал през 150 г. по Хиджра (767 г.) в Багдад (дн. Ирак).

Баща му Сабит – който е принадлежал към благородните семейства на Аджемистан (Иран) – имал персийски произход. Дядо му Зута, който е приел исляма, имал честта да нагости хазрети Али "радиаллаху анх". Баща му, Сабит, който е бил начетен, правоверен и много ценен човек, се срещнал с хазрети Али и получил от него благословии и дуи за себе си, за децата си и бъдещите си поколения.

Имам а'зам (Великият имам) се родил и израснал в град Куфа. Семейството му е дало високо възпитание и религиозни знания. Още в ранно детство той е наизустил Коран-и керим и едновременно с това е изучил науките за арабския език – чиято класификация е продължавала по това време, – като сарф, нахв и шиир. В младежките си години е имал възможност да се срещне с личности от Есхаб-и кирам, като Енес бин Малик, Абдуллах бин Еби Евфа, Василе бин Еска', Сехл бин Саиде, както и Ебу Туфейл Амир бин Василе, последният починал сподвижник на Мухаммед "алейхисселям" през 102 г. по Хиджра в гр. Мека "рахметуллахи теаля алейхим еджма'ин". И от всички тях е научил хадис-и шерифи.

По това време град Куфа е било едно от най-големите и важни центрове на наука в Ирак, и люлка на стари цивилизаци. Там си съжителствали хора от различни религии, племена и отклонени религиозни общности. Освен това еретиците шиити и му'тезилити се появили именно тук, а в пустинните райони на областта са възникнали хариджитите. От друга страна, из Ирак се намирали и големци от Табиин (поколението, което е срещнало и живяло с Есхаб-и кирам), които са предавали сунитския път и религиозните знания, придобити от Есхаб-и кирам. Едновременно с това еретичните групи – с цел да узурпират държавната власт – са водели люта борба една с друга .

Младежките години

В младежките си години – подобно на своя баща – имам а'зам се заел първо с търговия, а междувременно е продължил често да посещава събранията на ислямските учени. Тези улеми – за да предотвратят всички тези бъркотии и раздори – се стараели да разспротранят ехли суннет и водели словесни битки с отклонените групи, като разбивали на пух и прах техните изкривени разсъждения. Като цяло град Куфа е била като арена на подобни дискусии, които са започвали от събранията та се пренасяли чак до улиците и битаците. С получените от родителите и от посещенията на тези събрания знания, за младия имам а'зам се е случвало да се намесва в дискусиите, като по лицето му ясно са били изписани високите му способности, остър ум, дълбоко разбиране и бързо усвояване на нещата. Той е привлякъл вниманието на големите ислямски учени с притежаваните качества да разубеждава еретиците и големите постижения в словесните битки с тях, макар никога да не е изучавал религиозна наука.

Когато улемите са осъзнали, че това момче е истинско бижу, те го подканали към учение. Той е приел техните наставления и се захнавал да изучава **илм** (религиозни знания).

За началото на своето обучение имам а'зам е казал следните неща:

"Един ден минавах покрай Шаби, един от големите учени на своето време. Той ме извика при себе си и ме запита:

- Накъде си се запътил?

- Към чаршията – отвърнах аз.

- Нямах предвид това... При кого се обучаваш?

- При нито един нямам възможност да се застоя за продължи-телно време.

- Въобще не пренебрегвай заниманията с илм и уроците на алимите (ислямските учени)! – каза той и добави – Виждам, че си умен, проницателен и даровит младеж!

Неговите думи оказаха дълбоко влияние върху мен. Преустанових работата на чаршията и поех по пътя на науката. С помощта на Аллаху теаля думите на Шаби се оказаха много резултатни за мен."

След препоръките на имам Шаби той се е захванал с наука и започнал редовно да посещава лекции. Имам а'зам е изучил от своя учител Шаби първо науките келям, иман и итикад (вяра и вероубеждение), както и знания за водене на беседи. За кратко време е достигнал до такова ниво, че е бил сочен с пръст. По-късно се присъединил към лекциите на Хаммад бин Ебу Сюлейман, където е започнал да изучава науката фъкъх. В лекциите – в присъствието на свой учител – той се е държал изключително възпитано и е наизустявал всичко, което е чувал от него. Когато учителят, по време на устните дискусии, е забелязвал, че той е наизустил всички уроци, често е казвал пред останалите си възпитаници така: "Никой, освен Нуман, не може да ме замести на лекциите."

Учителят на имам а'зам, Хаммад, е бил изучил науката фъкъх от Ибрахим Нехаи, а той от Алкаме, Алкаме от Абдуллах бин Месуд (от Есхаб-и кирам), а той от Расулюллах "салляллаху теаля алейхи ве селлем". Имам а'зам е учил при Хаммад 28 години наред и е достигнал до завидно ниво, ставайки известен сред големците на науката фъкъх, още докато е посещавал уроците.

Едновременно с посещенията на уроците на своя учител Хаммад, той често е ходел и до Хиджаз – където се намират Мека и Медина – и научавал предания и хадис-и шерифи от големците на Табиин, като в същото време се включвал и в организираните там словесни битки по фъкъх. Взел е уроци и от Зейд бин Али и Мухаммед Бакър от Ехл-и бейт (родните на Мухаммед "алейхисселям"). Веднъж Мухаммед Бакър го е погледнал и казал: "Когато пътят на моите деди ще започне да се разваля, ти ще си този, който ще го съживи. Ти ще си спасителят

за онези, който се страхуват, и подслон за заблудените, които ще въведеш в правия път. Аллаху теаля ще бъде твой Помощник!"

Знанията по тасаввуф е получил от Мухаммед Бакър, след което е продължил да се усъвършенства при хазрети Джафер Садък, един от големците на Силсиле-и алиййе (верига от учени, опираща Расулюллах "салляллаху алейхи ве селлем") и достигнал до високи нива в своето обучение. Знанията, предадени от Ибни Аббас (от Есхаб-и кирам), ги е научил от меканския факих Ата бин Ебу Ребах и Икриме, а знанията, предадени от хазрети Омер и неговия син Абдуллах, – от Нафи, освободеният роб на Абдуллах бин Омер. Благодарение на срещите с големците на Табиин е изучил и знанията, предадени от Ибни Месуд и хазрети Али.

Когато запитали имама "От кого получи твоите знания?", той е отгорил така:

"**От хазрети Омер се учех посредством онези, които лично се учели от него. От хазрети Али се учех посредством онези, които се учели лично от него. И от Абдуллах ибн Месуд се учех посредством онези, които се учели лично от него.**"

Имам а'зам, наред с веригите на предаване, опиращи Есхаб-и кирам, е получил знания от близо 4000 човека и е достигнал до най-високите степени във всички изучавани науки. Известността му се е разспространила навсякъде, като всички муджтехиди, ислямски учени и високопоставени личност по онова време (както и след това) са го похвалили.

Смъртта на неговия учител Хаммад

След смъртта на учителя му Хаммад бин Ебу Сюлейман, неговите ученици, приятели и високопоставени личности от обществото са решили единодушно, че само имам а'зам е в състояние да замести Хаммад, и настойчиво поискали от него да го направи. С думите:

"Не желая науката да изчезне",

той е седнал на трона на науката и станал мюфтия на мястото на своя учител, като с това е започнал да обучава учениците.

С поемане на поста на своя учител, имам а'зам се превърнал – посредством своите солидни знания, достойнство, голямо смирение, благочестие, сладкодумие и сияйно лице – в обичан човек и нестихващ

извор от знания, разплитащ всички въпросителни на хората на религиозни теми. От Ирак, Хоросан, Харезм, Тюркистан, Тухаристан, Персийския залив (Иран), Индия, Йемен и Арабия са приижадали тълпи от ученици и искащи фетви, които – заедно с ежедневните слушатели – са образували огромно мнозинство около имама.

За да може да се отговори на всички тези хора и същевременно да се водят редовните занятия на учениците, събранията на имам а'зам били провеждани на два етапа. Всеки ден той първо е отслужвал сутрешния намаз в джамията, след което до обяд е отговарял на запитванията и издавал разпоредби. Преди обяд е правел кайлюле [кратък обеден сън, който е суннет], след което до ятсъ намаз (нощен намаз) е преподавал уроци на своите ученици. След ятсия се прибирал вкъщи за кратка почивка, след което отново се връщал в джамията и се заемал с ибадети (служения) – чак до сутрешния намаз. Преди да започне да отговаря на въпросите, имам а'зам ги обсъждал открито със своите ученици, а те, от своя страна, се опитвали да отговорят подобаващо. След приключване на това, имамът се заемал с темата отново, поправял неясnотиите, разяснявал и обобщавал добре всичко в детайли, и давал съответния отговор (фетва).

След отговора той лично, с разбираеми и ясни обяснения, е приканвал своите ученици да запишат разпоредбата на хартия. По-късно тези записки се превърнали в основа на науката фъкъх. След приключване с въпроса, всички – в израз на благодарност – произнасяли текбир (Аллаху екбер, Аллаху екбер) от един глас. По този повод месджидът (джамията) на Куфа често е кънтяла със звучни текбири.

Методът на преподаване

Редовните уроци на имам а'зам са били провеждани по съвършено перфектен начин. От една страна е преподавал ясните фъкъхски постановления от миналите събития и ги обсъждал с учениците си, а, от друга страна, са търсели и намирали разяснения (постановления) за настоящите събития. Наред с тях, те са разнищвали и намирали отговори за вероятни бъдещи събития, сходни с разгледаните минали и настоящи такива. С това са били установени фундаменталните основи на науката фъкъх.

Броят на разплетените въпроси – отнасящи се до теоретични и действителни събития – в уроците на имам а'зам е надхвърлил 600 000.

Към тях са включени и разкрити толкова фини детайли от помощни науки, като сарф, нахв и хесаб (природните науки), спомагащи за разбиране на фъкха, че дори експертите в арабския език и науката са били безсилни да го направят, и затова ясно са изразили своето възхищение към този велик имам. Разнищените теми по фъкъх са били класифицирани в групи (книги), теми и подтеми според техния вид, започвайки от теми като тахарет (отстраняване на нечестотии), ибадет (поклонения), мунакехат (женитба, развод, нафака и др.), муамелят (покупко-продажба, търговски права и зваимоотношения), худуд (наказания хад), укубат (наказателно право), сулх (мир), джихад (свещена война), държавно право и фераиз (наследство). С подредбата на всички тези знания се е сформирала науката фъкъх.

По този начин имам а'зам за пръв път е групирал тази наука по раздели, като е събрал знанията за всичките ѝ звена отделно, поставил е принципи на работа и написал книги по фераиз и шурут. Освен това той е събрал преданията от Расулюллах "салляллаху алейхи ве селлем" и Есхаб-и кирам, отнасящи се до вярата (иман, итикад, акаид) и ги е предал на стотиците си ученици. Той е обучил учени по илм-и келам т.е. специалисти по ислямско вероубеждение. Имам Матуриди "рахметуллахи алейх" е записал в своите книги знанията по келям, предадени от имам а'зам. Броят на неговите ученици е достигнал до 4000, като 730 от тях са постигнали голяма висота в ислямската наука, а 40 от тях са достигнали до степента на муджтехид. Някои изследователи са установили имената, потомството и местожителството на учениците, които са били обучавани при имам а'зам, и ги записали.

Величието на неговите ученици

Имам а'зам Ебу Ханифе, наред с това, се е занимавал и с търговия. Чрез личните си доходи е покривал нуждите на учениците, към които е проявявал изключително милосърдие и стриктност във възпитание. Той ги е обучил по толкова съвършен начин, че те много лесно са намирали отговори на въпроси, които затруднявали другите учени. Веднъж в Куфа е дошла група учени – сред които се намирали и големци от Табиин, – за да видят научния подход и учениците на имам. Когато са станали свидетели на техните превъзходства и успехи, те си тръгнали с голямо задоволство. Имам а'зам, в обръщение към своите ученици, е казвал: "Вие сте радостта на моето сърце и утеха за моята мъка."

Обучените от него ученици през 30 годишния му период на преподаване се пръснали из всички краища на изключително разширилия се в онова време ислямски свят, и били назначени на най-различни важни и отговорни позиции, като мюфтии, мудерриси (професори), кадии и др. Чрез заемането на тези високи постове те са изиграли важна роля в разспространението на повеления от нашия Пророк "салляллаху теаля алейхи ве селлем" път – съставен от ехли суннитска вяра и познания по фъкъх, – като заедно с това са написали многобройни ценни ислямски книги. С това те са показали правия път на хората, станали причина за тяхното постигане на вечно щастие и отразили тази служба на идните поколения.

Сред най-именитите му ученици са: **Якуб бин Ибрахим**, известен като имам Ебу Юсуф, **Мухаммед Шейбани**, **Зуфер бин Хузейл**, **Хасан бин Зияд,** синът му **Хаммад**, **Давуд-и Таи**, **Абдуллах бин Мубарек, Есад бин Амр**, **Афийет бин Йедиз ел-Адви**, **Касъм бин Ма'ан**, **Али бин Мюсхир**, **Хиббан бин Али и още други стотици учени "рахметуллахи теаля алейхим еджма'ин"**

Иджтихадът му (метод на извличане на закони)

Хазрети имам а'зам, е определил науката **фъкъх** като **познаване на онова, което ти вреди и онова, което е в твоя полза**. За определяне на постановленията на фъкха, според тази дефиниция, са били използвани четирите доказателства в религията (**Едилле-и шерийе)**, които са:

- Коран-и керим;

- Сунна (думите, действията и ученията на Пейгамбера ни "алейхиселяту весселям")**;**

- Иджма-и уммет (единодушието на Есхаб-и кирам по даден въпрос);

- **Къяс-и Фукаха** (откриване на закони чрез оприличаване).

За разглеждане на дадена тема по фъкъх или даване на фетва (разпоредба), или за получаване на отговор по даден въпрос, имам а'зам е прибягвал поред до тези източници. Първо е поглеждал в Коран-и керим и търсел отговор чрез методи като **ишарет**, **иктиза, ибаре** или **делялет**. Ако не е намирал доказателства там, търсел в Сунната, ако няма там – търсел в иджма и най-накрая, ако не е намирал и там, правел къяс и разрешавал проблема.

Ето така имам а'зам – чрез знанията по ислямско право (фъкъх), които е извлякъл и систематизирал с тези най-съвършени методи и иджтихад – е показал път на мюсюлманите, който те да сладват в поклоненията и делата, за да бъдат те съвместими с исляма. Този път се нарича ханефитски мезхеб.

Имам Шафии "рахиме-хуллаху теаля" е казал: "Всички мюсюлмани са като семейството и децата на имам а'зам." (Т.е. както един баща изкарва прехраната на своите деца, така и имам а'зам е поел отговорността да изкара нужните религиозни знания, необходими за хората в техните дела, като е дарил всички с улеснение и спокойствие, и им спестил тази трудна за изпълнение задача.)

Борбите на имама с еретиците (ехли бид'ат)

Цял живот имамът се е борел с еретиците и безбожниците **дехрии** (атеисти), опитващи се да отделят хората от тяхната вяра. Най-главните сред тези еретични групи са били **себеджиите** (шиитите), **хариджиите**, **мурджиите**, **му'тезилитите** и **джебриитите**. В състоялите се дискусии той ги е карал да останат без думи пред изтъкнатите категорични и неопровержими доказателства. Дори понякога, по време на урок, при него са нахълтвали хора със саби в ръце, за да спорят с него, но след получените убедителни отговори или са поемали по правия път, или са оставали съкрушени, напускайки безмълвно.

Имам а'зам е бил един голям ислямски учен, който е нямал никаква друга мисъл, освен доволството на Аллаху теаля. Когато го питали за религията, той е отговарял по най-точния възможен начин, без да прави никакви компромиси и не се страхувал от нищо. В неговите книги, лекции и разпоредби не са били примесени абсолютно никакви политически замисли, лични желания, изгоди, нито лични чувства, като приятелство и вражда.

Той никога не се е занимавал с безполезни неща и е притежавал внушителност, състояния на величие и висок ислямски морал, присъщи само на учени от неговия ранг. Във всякакви обстоятелства постоянно е полагал усилие за спасението на хората. Подхождал е с търпение, засмяно лице, сладкодумие и спокойствие дори към своите противници и никога не е проявявал тревога и нервност. Притежател е много остро и дълбоко проникновение. С това си качество е вниквал в

скритите замисли на хората и предусещал развоя на събитията.

Освен това силната му личност, остър ум, висш интелект, обширни знания, внушителност, разсъдливост, любвеобилност и обаяние са повлиявали на всеки и привличал сърцата на хората. На някои теми, изискващи обширни проучвания, е отделял повече време, а на по-елементарните е отговарял на мига, чрез ясни примери по темата. Убеждавал е чрез най-елементарни отговори дори и най-опърничавите и предубедени опоненти. На тази тема са известни безброй невероятни събития с него. В редовете по-долу ще спомена за някои от тях.

Казано накратко, имам а'зам Ебу Ханифе е известил, че ислямската религия иска от хората да имат правилно вероубеждение (ехли суннитска вяра), да служат правилно (**амел**) и да имат красив нрав (**ахляк**), и цял живот е говорил за този **път на спасението**. Възпитаните от него ученици и книгите, които е оставил след смъртта си, са осветявали пътя на мюсюлманите векове наред, и са били техни верни пътеводители.

С целия принос за ислямската религия, имам а'зам е възродил сред хората отново истините за вярата, служенията и нравствеността, в цялостният им вид, дал е отговор на заблудените и на съмняващите се в тях. С тези си дела е хвърлил в разочарование всички врагове на исляма, които се надявали да унищожат тази свята религия и да разделят и разстроят мюсюлманите чрез най-различни пропаганди и раздори (**фитнета**). Подсигурил е първо единството във вярата и показал формите и начините на извършване на **ибадетите** и ежедневните дела, съответсващи на доволството на Аллаху теаля. С това е спечелил званието **муджеддидът на второто столетие** т.е. възродителят на религията.

В хадис-и шериф, записан в Бухари и Муслим, по смисъл (меал) се казва: **"Дори иманът** (вярата) **да се качи** (отиде) **на звездата Сюрейя, без съмнение един от синовете на Фарис** (персиец) **ще го върне обратно."** Ислямските учени са известили, че този хадис-и шериф се отнася именно за имам а'зам. В друг хадис-и шериф от Бухари и Муслим се казва: **"Най-ценни сред хората са мюсюлманите от моята епоха** [Есхаб-и кирам]**. Най-ценни след тях са онези, които ще дойдат след тях** [Табиин]**, а след тях са онези, които ще дойдат след тях** [Тебе-и табиин]**."** Имам а'зам е от поколението на **Табиин**, известено в този хадис-и шериф, и един от неговите големци.

В друг хадис-и шериф, записан в "**Хайрат-ул-Хисан**", "**Мевдуат-ул-Улум**" и "**Дурр-ул-Мухтар**", се казва: **"Както Адем "алейхиселям" се гордее с мен, така и аз се гордея с един от моята общност. Казва се Нуман, а неговото куние е Ебу Ханифе. Той е светлината на моята общност."**

***

"Както другите пейгамбери (пророци) **се хвалят с мен, така и аз се хваля с Ебу Ханифе. Който обича него, ще е заобичал мен. Който не го харесва, няма да е харесал мен!"**

***

"Един човек от моя уммет [общност] **ще съживи исляма и ще унищожи бид'атите. Името му е Нуман бин Сабит**."

***

"Във всяка епоха ще има извисени хора от моя уммет. Ебу Ханифе ще е най-възвишеният за времето си."

***

Хазрети Али "радияллаху анх" е казал: "Нека да ви известя за някой, който ще се появи в град Куфа, на име Ебу Ханифе. Неговото сърце ще е изпълнено със знание и мъдрост. Много хора от ахир заман (времето преди края на света, т.е. наши дни) няма да го оценят и ще се погубят."

Всички ислямски учени по негово време и след това винаги са го възхвалявали и оповестявали неговото величие.

Абдуллах ибни Мубарек "рахметуллахи алейх" разказва:

"Когато имам а'зам Ебу Ханифе дойде при имам Малик, имам Малик се изправи на крака в израз на уважение. След като си тръгна, имам Малик се обърна към присъстващите там и рече:

- Познавате ли този човек? Той се казва Ебу Ханифе Нуман бин Сабит. Ако каже, че онзи дървен стълб е златен, без съмнение би го доказал."

Веки' разказва:

"Кълна се в Аллаху теаля, че хазрети имамът (Ебу Ханифе) беше много надежден човек. Кълна се отново в Аллаху теаля, че Аллаху теаля се е проявил в неговото сърце със Своето величие и затова Ебу

Ханифе винаги предпочиташе доволството на Аллаху теаля пред всичко останало."

Ебу Ахвас "рахметуллахи алейх" разказва:

"Ако му беше съобщено, че ще умре до три дни, нямаше да е възможно да извърши нещо повече от това, което правеше ежедневно, защото той винаги отслужваше по-голяма част от това, което човек би могъл да направи."

Бекир Ибни Маруф "рахметуллахи алейх" разказва:

"Не съм виждал друг в тази общност да притежава по красиви душа и сърце от Ебу Ханифе."

Хасен Ибни Салих "рахметуллахи алейх" разказва:

"Ебу Ханифе беше притежател на силна вер'а (предпазване от съмнителни неща) и много далече от харамите.Отказваше се от повечето хеляли, поради опасение да не попадна на нещо съмнително. Не съм виждал по-непоклатим ислямски учен, който да пази така умело себе си и своето знание. Целият му живот му премина в борба."

Йедиз Ибни Харун "рахметуллахи алейх" разказва:

"Бил съм на лекциите на хиляда учени, като съм събирал знания от всички тях. Сред тях не видях някой, който да притежава вера' като неговата и така стриктно да пази езика си, както правеше Ебу Ханифе."

Хафас "рахметуллахи алейх" разказва:

"30 години присъствах на събранията на Ебу Ханифе. Не съм го виждал да е правел скрито онова, които не е правил открито. Когато изпитваше съмнение в нещо, дори това да бе цялото му имущество, той веднага го раздаваше и се освобождаваше от него."

Когато **Харун Решид** "рахметуллахи алейх" е попитал имам **Ебу Юсуф** "рахметуллахи алейх" за нравствеността на хазрети имама, той е казал така: "Той мразеше харама и много се пазеше от него. Никога не се изказваше за нещо, което не знае в религията. Много обичаше да се покорява и да служи на Аллаху теаля и да се пази от непокорство към Него. Дистанцираше се от хора, които се увличаха по земните блага и бяха пристрастени към тях. Говореше малко ала мислеше много. Когато беше попитан за нещо и той знаеше отговора, отговаряше на момента и винаги казваше самата истина. Ако не знаеше, извършваше къяс, следваше своя иджтихад и проявяваше изключителна стриктност

в религията. Раздаваше щедро от своята наука и имущество по пътя на Аллах. Той нямаше нужда от никого измежду хората. Единствената му мисъл бе да спечели одобрението на Аллаху теаля и да се сдобие с Неговата милост. Не проявяваше алчност към никого. Странеше много от гъйбета (злословенето). Ако трябваше да спомене даден човек, той не казваше за него нищо друго, освен само хубави и полезни неща." След като изслушал това Харун Решид е казал: "Нещата, които изброи ти, са присъщи за нрава на праведниците и евлиите"

Хафъз Мухаммед ибни Меймун "рахметуллахи алейх" разказва:

"Във времето на Ебу Ханифе нямаше по-голям учен и евлия от него. Кълна се, че бих дал сто хиляди динара (злато), за да чуя една единствена дума от благословената му уста."

Ибни Уйейне "рахметуллахи алейх" казва:

"Окото ми не видя друг като него. Знанията по фъкъх са в Куфа, в учениците на Ебу Ханифе."

Когато в присъствието на **Давуд-и Таи** "рахметуллахи алейх" е станало въпрос за Ебу Ханифе, той е казал:

"Той е една звезда. Онези, които са останали в тъмнината, намират път чрез него."

Хафъз Абдулазиз ибни Реввад "рахметуллахи алейх" разказва:

"Ако някой обича Ебу Ханифе това означава, че той следва мезхеба ехли суннет вел джемаат. Този, който го мрази и го хули, става ясно, че е ехли бид'ат (еретик). Ебу Ханифе е като мерило между нас и хората. За онзи, който го обича и е обърнал лице към него, става ясно (разбираме), че е ехли суннет, а за онзи, който го мрази, става ясно, че е ехли бид'ат."

Ибрахим бин Муавийе Дарир "рахметуллахи алейх" разказва:

"Обичта към Ебу Ханифе произлиза от цялата Сунна. Ебу Ханифе съблюдаваше справедливостта, проявяваше разбиране, показваше пътя на знанието и разрешаваше трудностите на всеки."

Селх бин Абдуллах Тустери "рахметуллахи алейх", един от големците на евлиите, достигнал до зрялост, казва:

"Ако сред общностите на Муса "алейхиселям" и Иса "алейхиселям" имаше учени като Ебу Ханифе, те нямаше да се отделят от правия път и да си изопачат религиите."

Имам Ша'фи "рахметуллахи алейх" казва:

"Не познавам по-голям учен по фъкъх от имам а'зам Ебу Ханифе. Който иска да се учи на фъкъх, нека отиде и присъства на лекциите на неговите ученици и да им служи."

Имам Ахмед ибни Ханбел "рахметуллахи алейх" казва:

"Имам а'зам беше притежател на вер'а (отбягващ съмнителните неща поради страх от попадане в харам), зюхд (неотдаден на земни блага) и исар (щедрост). Никой не беше в състояние да разбере колко силно желаеше той отвъдното."

Когато попитали **имам Малик "рахметуллахи алейх"**: "Винаги щом споменете имам а'зам, Вие го възхвалявате повече от всеки друг. Защо така?", той е отговолил:

"Да, така е. Защото по отношение на допринасяне на полза на хората със своите знанието той е несравним с когото и да било. Ето защо винаги, когато чуя неговото име, аз го възхвалявам, за да може хората да отправят дуа (да изрекат молитва)за него.

Имам Мухаммед Газали "рахметуллахи алейх" казва:

"Имам а'зам Ебу Ханифе извършваше много поклонения и притежаваше силен зухд (зюхд). Познаваше Аллаху теаля по подобаващ начин. Притежаваше таква и се страхуваше много от Аллаху теаля. Винаги се стремеше да е в пределитена доволството на Аллаху теаля."

Яхя бин Муаз Рази "рахметуллахи алейх" разказва:

"Видях на сън нашия Пророк "салляллаху алейхи ве селлем" и го попитах:

- Я, Расуляллах, къде да Ви потърся?

- В знанието на Ебу Ханифе. – отвърна той "салляллаху алейхи ве селлем".

Имам Раббани "куддисе сиррух" казва:

"Поради пропуск на един от едебите (мустехабите) на намаза, имам а'зам е извършил повторно 40 годишния си намаз. Ебу Ханифе е достигнал до такава висота в своите таква, спазване на суннета и правене на иджтихад и истинбат (извличане на закони от доказателствата в исляма), че всички останали са били непосилни да осъзнаят това. Имам а'зам винаги е предпочитал хадис-и шерифите и

преданията от Есхаб-и кирам пред своя идждихад."

Хазрети имам Раббани "куддисе сиррух" в сборника "**Мебде ве Меад**" е написал следното:

"Какво мога да напиша за този велик имам, чиято степен и ценност сме безсилни да разберем!? Той притежаваше най-силната вера и такава сред муджтехидите. Беше по-високопоставен от Шафи, Малик и ибни Ханбел във всяко едно отношение."

Имам Раббани и хазрети Мухаммед Париса "рахметуллахи алейх" са казали:

"Когато улюл азм пророк (един от 6-имата най-големи пророци) като Иса "алейхиселям" слезе от небето и започне да изпълнява ислямската религия, и да прави идждихад, отсъжденията му ще съответстват на тези на имам Ебу Ханифе. Това е най-голямото свидетелство, показващо величието и правотата на идждихада на имам а'зам".

Феридуддин-и Аттар "рахметуллахи алейх" описва имам а'зам по следния начин:

"Как бих могъл да опиша аз тази светлина на ислямската религия и народ, свещта на религията и държавата, извора на истината, духовното съкровище и морето на финитe познания, този евлия, учен, суфия, имам на света, човекът, чиято възхвала се разнася из всички езици и който е ценен за всички народи? Неговите борби с нефса, откъснатостта от земния живот и наблюдения нямаха край. Той беше неповторим в прозорливостта, взаимоотношенията с хората, остроумието и интелекта си. В помагане на хората и проявяване на щедрост беше нещо изключително сред творенията. Той беше най-великодушният сред хората, най-щедрият, най-ценният и най-ученият за времето си. Той беше на най-високите степени и нива. Външността и качествата на имам а'зам Ебу Ханифе Ку'фи са били описани в Теврата (Тората)."

Сеййид Абдулхаким Арваси "куддисе сиррух" – големият учен от последния век, притежателят на зрялост в знанията на захир и батън и специалист в знанията по фъкх на четирите мезхеба – каза:

"И имам а'зам Ебу Ханифе, и имам Ебу Юсуф, и имам Мухаммед бяха големи евлии, също като сеййид Абдулкадир Джейляни "рахметуллахи теаля алейхим еджма'ин". Но ислямските учените

си разпределяли работата помежду си т.е. всеки от тях е осведомил хората за онези знания, които е имало нужда да бъдат разяснени в съответната епоха. Във времето на имам а'зам знанията по фъкх са започнали да се забравят и затова той постоянно е наблягал основно на тази сфера. Не е казал много неща за тасаввуфа, но той две последователни години е бил в компанията на хазрети Джафер Садък, който е бил събрал в себе си нубувветския и виляйетския път. Имамът е получил толкова нур и фейз от него, че накрая е изразил тази своя печалба с думите **"Ако не бяха тези две години, Нуман щеше да се погуби"**. С получаване на тасаввуфа от Джафер Садък "рахметуллахи алейх", един от най-силните халки на **силсиле-и алиййе**, имам а'зам е достигнал до най-високите степени във виляйета (приближеността към Аллаху теаля), тъй като той е от наследниците на Расулюллах "салляллаху алейхи ве селлем". В хадис-и шериф се казва: **"Алимите** (учените) **са наследниците на пейгамберите."** Тъй като наследникът наследява онзи, когото е наследил, във всяко едно отношение, той (имамът) е бил негов наследник (на Расулюллах) в знанията на **захир** и **батън**. Следователно имам а'зам е бил в пълна зрялост във всяка една от тези две науки."

Ислямските учени са оприличили имам а'зам на стъблото на едно дърво, а останалите алими и евлии на клоните му. С това са изразили, че той е бил в съвършенство във всички области на ислямската наука, а останалите учени – в една или в няколко от тях.

Той е първият, който е събрал знанията в ислямския свят и ги е класифицирал. Той е разделил тази информация на части, като **келям**, **фъкъх**, **тефсир**, **хадис** и т.н., и открил и фиксирал законите (правилата и методите) в тях. С това си дело той е предпазил ислямската религия и заличил опасността от примесване към нея на нововъведения (бид'ати) от грешните слова и мисли, намиращи се в превежданите и разпространявани книги на древногръцките философи. В началните години на исляма не се е изпитвало нужда от полагане на усилие по класифициране на науките, защото знанията, и основно религиозните, на чистите и праведни мюсюлмани в първите времена на исляма са били пределно бистри и съвършени. Въпреки че през първите години не е била налице някаква класификация на ислямските науки, в думите и делата на ислямските учени, както и във всекидневието на мюсюлманите се е настанила – от само себе си – йерархия по важност.

Най-важни са били знанията за **иман**, **ибадет** и **ахляк**. Когато – след известно време – се е появила опасността от компрометиране на знанията с примеси от древногръцката философия, християнството, юдаизма, индийските езически убеждения, огнепоклоничеството и други подобни изкривени вярвания, продиктувани от стремежа на злонамерени хора, опитващи се да разрушат исляма отвътре, или незнанието на неуките, класифицирането на висшите ислямски науки и тяхното записване в книги се е превърнало в неотложна задача. Изпълнявайки великолепно това изключително важно задължение, имам а'зам е разкрил изопачените убеждения на заблудените групи, като **рафъзии**, **мутезиле**, **муджессиме**, **джебриййе**, **кадериййе** и др., които се опитвали да бъдат разспространени сред мюсюлманите с по-оскъдни познания, и за които се водели спорове. С това си дело великият имам, от една страна, е отговорил подобаващо на тях, а, от друга е станал причина новите поколения мюсюлмани да изучат тяхната религия по съвършено чист начин.

Като се размисли обстойно, ще стане ясно, че тази важна услуга – отнасяща се непосредствено до земното и ахиретското щастие на хората – е спомената с благодарност и признателност от мезхеб имамите, ислямските учени и големци на евлия-и кирам по негово време и след това, и е бил назован като "водачът на ехли суннет" и "имам а'зам" (най-великият имам) "радияллаху теаля анх".

Богобоязливостта на имам а'зам и поучителни случки с него

Имам а'зам се е занимавал с търговия. Неговите скромност, щедрост, вярност и страхопочитание към Аллах винаги се проявявали и в търговските му сделки. Учудвал е търговците и те го оприличавали на хазрети Ебу Бекр "радияллаху анх". Водил е търговските си дела със съдружници и всяка година е отделял 4000 драхми за препитание, а останалата печалба е раздавал на бедните, покривал нуждите на учените, мухаддисите (учените по хадис) и на учениците си. Освен това им раздавал пари за лични нужди, проявявайки снизходителност, като им казвал: "Изразходвайте това за личните си нужди и благодарете (хамд) на Аллаху теаля, защото това, което раздавам, всъщност не е мое. То е отредено за вас и е изпратено посредством моята ръка от Милосърдието и Величието на Аллаху теаля." С това си действие не е

оставял хората на науката да зависят финансово от някой друг, с което им осигурявал спокойствие в научната дейност. Харчел е щедро за нуждите на своя дом и наред с това е раздавал същото количество и като садака (милостиня) на бедните. Правел е подаръци и на богатите. Освен това всеки петък е раздавал на бедните 20 златни монети, севаба (награда) от които е посвещавал на покойните си родители.

Веднъж е забелязал, че един от редовните посетители на месджлиса му е с доста износена дреха и го приканил да остане, докато всички се разотидат. След като хората се разотишли, имамът му казал: "Бръкни изпод седжадето, вземи каквото има там и си поръчай да ти ушият една хубава дреха." Там е имало 1000 сребърника.

Веднъж е казал: "Повече от 40 години подред притежавам 4000 сребърника. Ако се сдобия с по-голяма от тази сума, веднага я раздавам. Причината да не задържам по-голяма сума от тази са думите на хазрети Али: **"Сумата от 4000 сребърника и по-малко от това са нафака** (средство за препитание)**"**. Ако не се страхувах, че при нужда трябва да се ходи при валиите и халифа, за да се иска нещо, нямаше да задържа и една сребърница."

Един ден, докато имам а'зам си вървял по пътя, един човек го видял и си покрил лицето, като бързо поел в друга посока. Имамът веднага извикал мъжа и го попита:

- Защо си промени пътя?

- Дължа Ви 10 000 сребърника. От дълго време не успях да ги върна и затова се притеснявам и срамувам от Вас.

- Субханаллах. – възкликнал имамът. – Но аз ти бях подарил тази сума. Моля да ме извиниш и да ми простиш, че те накарах да се притесняваш и срамуваш.

Един ден той е съобщил на съдружника си, че в стоката има дефектна дреха. Заръчал му по време на продажба да покаже на купувача и недостатъка, обезателно. Но съдружникът, по време на продажба, забравил да спомене за него, а на всичкото отгоре не е познавал и клиента, за да може да отиде и да го предупреди. Когато имам а'зам научил за това, той раздал на бедните като милостина всички 90 000 сребърници, спечелени от партидата, в която е била тази дреха.

Ако клиентът му е бил бедняк или някой от неговите приятели, той

е продавал стоката на изкупната ѝ цена, без никаква печалба. Веднъж при него е дошла една стара жена и казала:

- Аз съм бедна жена. Продай ми тази дреха без надценката!

- Добре, плати ми 4 драхми и е твоя.

- Аз съм стара женица. Да не би да се подиграваш с мене? – отвърнала тя, осъзнавайки, че дрехата струва повече.

- Не, няма никаква подигравка. – казал имамът и продал дрехата на старата жена за 4 драхми.

Имам Ебу Ханифе "рахметуллахи алейх" е съблюдавал правата на хората, когато е купувал или продавал дадена стока. Веднъж един човек му е донесъл дреха за продан. Имамът попитал:

- Колко струва?

- 100 драхми!

- Не, тази дреха струва повече.

Продавачът се усмихнал и започнал да увеличава цената с по-сто драхми, и когато стигнал до 400, имамът казал:

- Не! Тази дреха е по-скъпа! – и се допитали до опитен търговец и имамът е платил 500 драхми за дрехата.

Не е ял овче месо седем години наред!

Веднъж селата край град Куфа са бил нападнати от хайдути, които откраднали овцете. С мисълта, че тези овце може да се изложат за продан на градския пазар и знаейки че една овца живее максимум 7 години, имам а'зам не е вкусил овче месо цели 7 години.

Имамът е прекарвал нощите с кланяне на намаз, а плачат и стенанията му са били чувани от неговите близки. **Есед бин Амр** казва: "Съседите са чували плача на Ебу Ханифе и го съжалявали."

Аллаху теаля ще подсили религията си чрез него...

Една нощ имам а'зам е сънувал как отваря гроба на Пророка ни "салляллаху алейхи ве селем" и се вкопчва здраво в благословеното му тяло. Когато се е събудил, отишъл при Ибни Сирин, големец от Табиин, и му разказал за невероятния си сън. Ибни Сирин "рахметуллахи алейх" отвърнал:

- Този сън не се отсаня за теб, а за Ебу Ханифе.

- Аз съм Ебу Ханифе!

- Свали си дрехата и ми покажи гърба си! – казал моментално Ибни Сирин.

Когато имамът разкрил своя гръб, Ибни Сирин видял бенка между раменете му и казал:

- Ти си онзи, за когото нашият Пророк "алейхиссаляту веселям" е казал: **"Сред моята общност ще се появи човек, който ще има бенка между двете си рамене. Чрез него Аллаху теаля ще подсили и възобнови Своята религия**".

Кръвта на алимите (ислямските учени) **е отровна!**

Веднъж, докато имам а'зам е бил със своите ученици, един скорпион го ужилил, след което животното е паднало на земята. Учениците веднага се стекли да убият вредителя, но имамът ги спрял и казал: "Не го убивайте! Искам да се подложа на тест чрез него. Нека да видим дали съм от онези учени, за които се споменава в хадис-и шерифа: **"Кръвта на алимите е отровна!"** Учениците се загледали в скорпиона, който започнал да се превива и да се гърчи, след което умрял.

До сутрешния намаз…

Една вечер, след като откланял нощния (ятсъ) намаз с **джема'ат** (групово), той се запътил към вратата на месджида и точно когато е прекрачил прага с единия си крак, се заговорил на една (научна) тема със своя ученик Зюфер, като разговорът за нея продължи до сутрешния намаз. И така, без да е престъпил прага и с другия си крак, той отново е влязъл в месджида, за да отслужи сутрешния намаз.

Аз не мога да се противопоставя на заповедта на майка ми…

Имам а'зам е ходел на теравих намаз със своя син Хамад в месджида на Омер бин Зерр, като е прекосявал разстояние от близо 6 км. до там. Веднъж майка му е поискала да научи нещо за исляма и се обърнала към него с думите:

- Върви и попитай Омер бин Зерр за това!

Имамът е отишъл при Омер бин Зерр и поискал разяснението на въпроса, като Омер бин Зерр му отвърнал:

- Ти знаеш отговора на тази тема много по-добре от мен.

- Аз не мога да се противопоставя на заповедта на майка ми. – рекъл имамът.

Тогава Омер бин Зерр попитал имама какъв е отговорът на запитания въпрос. След като имамът отговорил, Омер бин Зерр му казал:

- Сега се върни обратно и кажи на майка си, че съм отговорил по-същия начин.

Той се учи тук да яде фъстъци...

Али бин Джа'де е предал следните думи на имам Ебу Юсуф:

"Когато баща ми почина, аз бях още малък. Майка ми ме изпрати при един терзия, за да се уча на занаят. Аз обаче прекратих ходенето при терзията и се присъединих към уроците на имам а'зам. Беше изминало доста време от това, когато един ден майка ми дойде при моя учител и каза: "Това дете няма ли друг майстор освен теб? Сама го издържам, той е полу-сирак (т.е. има нужда да работи)." А учителят ми отговори: "Остави го на свободна воля! Тук той се учи да яде краве масло, фъстъци и бадемов крем." След тези слова майка ми се обърна и си замина, а аз продължих да не се отделям от компанията и уроците на моя учител. Заради тази ми постъпка Аллаху теаля ме дари с множество благословии. След време получих назначение като кадия (съдия). Веднъж бях на една софра с абасидския халиф Харун Решид, когато сервираха на софрата краве масло, бадемов крем и фъстъци. Харун Решид се обърна към мен и каза: "Хапни от това. Такава храна не се сервира често". Аз се засмях. Когато той ме попита за причината, аз му разказах за онази случка с имам а'зам. Халифът ми отвърна: "Без съмнение науката възвисява човека. Той е виждал с окото на сърцето си онова, което хората не могат да видят с очите си", и отправи с почит дуа към моя учител."

Как може човек, който се е наел да дава фетви, да не знае това…

Един от учениците на имам а'зам Ебу Ханифе, който все още не е завършил обучението си, виждайки в себе си някакво правомощие, решил да си организира обкръжение от последователи и започнал да

преподава фъкх. Когато новината е достигнало до хазрети имама, той е изпратил един от своите ученици да отиде при самозванеца и да го запита: **"Ако един човек даде една своя дреха за почистване и след няколко дни се върне и си я поиска, но чистачът откаже да му я даде, и след определено време пак се върне и отново поиска дрехата си, след което чистачът му я върне почистена, дали чистачът може да поиска от своя клиент пари за услугата?**" Ако ти отвърне "**Да, може да поиска...**", кажи му, че е сбъркал. Ако каже "**Не, не може**", кажи му че отново е сбъркал."

Възпитаникът е отишъл при замозванеца, попитал го това, което му е заръчал имамът, и казал:

- Е, кажи сега! Може ли чистачът да иска отплата или не".

- Да, може да вземе! – отговорил той.

- Грешиш! Не позна.

- Не, не може да вземе. – мигновено и отчаяно отвърнал той.

- Грешиш пак. И това не е правилно – отвърнал изпратеният ученик.

След случилото се прибързалият с разпоредбите ученик се запътил към хазрети имама, за да изясни случая. Още щом го зърнал, имам а'зам го посрещнал с думите:

- Какво те води насам? Да не би да е темата за почистената дреха?

- *Да.* – отвърнал гостът.

- Субханаллах! Може ли човек, който се е хванал да дава фетви на хората и е изградил кръг от хора, на които да говори за религията на Аллаху теаля, да не познава чак пък толкова темата за отплатата. Как е възможно това?

- Какъв е отговорът? – унило и плахо попитал ученикът.

- Ако чистачът е почистил дрехата след като си я присвоил, не може да иска отплата, защото ще е почистил дрехата за себе си. Ако я е почистил преди да я присвои, тогава клиентът трябва да плати за услугата, защото дрехата ще е почистена за него. – отговорил имамът.

Ако се смесят три събърни монети и двете се загубят…

Хазрети Абдуллах ибни Мубарек "рахметуллахи алейх" е попитал хазрети имама:

- Ако към две сребърни монети на един човек се добави още една

сребърна монета на друг човек и след това две от тях се изгубят, без да се знае на кои от двамата точно принадлежат, какво трябва да се направи?

- Останалата една монета се разделя на три. 1/3 се полага на притежателя на едната сребърна монета, а другите 2/3 – на притежателя на другите две монети. – отвърнал имамът.

Според нас или според вас?

Един рафизия (шиитин) е дошъл при хазрети имама и го попитал:

- Кой е най-силният сред хората?

- Според нас (сунитите) е хазрети Али, а според вас (рафизиите) е хазрети Ебу Бекр "радияллаху анхума".

- Как така..? – възкликнал рафизията.

- Защото хазрети Али призна, че правото да стане халиф е на хазрети Ебу Бекр Съддък и му го връчи. Докато според вас хазрети Ебу Бекр Съддък е взел насила халифата от хазрети Али (победил го е), а той, от своя страна, не е успял да направил нищо".

Този отговор покрушил рафизията и го хвърлил в удивление.

Ако се опирах само на къяса…

Някои хора са казвали, че имам а'зам не отдава значение на хадис-и шерифите, а действа само чрез къяс. В тези твърдения няма и частица истина. Едно от менкъбетата (събитията) на тази тема е следното:

Внукът на хазрети Али хазрети Мухаммед бин Хасан "радияллаху анхума" е дошъл при хазрети имама и му казал:

- Дочух, че с къяс сте се противопоставяли на хадис-и шерифите на моя дядо (Расулюллах) и затова дойдох тук.

- Ослонявам се на Аллаху теаля от такова деяние! – рекъл имамът и седнал с уважение на колената си и запитал госта:

- Кой е по-слаб: жената или мъжът?

- Жената е по-слаба по сътворение.

- Какъв дял от наследството се полага на жената според нашата религия?

- Половината от това, което се полага на мъжа. – отвърнал гостенинът.

- Ако се опирах само на къяса, щях да дам точно противоположната фетва и да кажа, че жената е слаба и трябва да получи две части, а мъжът само една. Щом отговорих като Вас, това не показва ли, че аз следвам стриктно хадис-и шерифите?

- Да, така е! Тука (по тази тема) няма противоречие с хадис-и шерифите.

Хазрети имамът продължил:

- Намазът ли е по-важен или оруджът?

- Разбира се, че намазът.

- Ако действах само с къяс, щях да кажа на жената в месечен цикъл да навакса пропуснатите намази вместо неотслужения орудж през рамазана. Това не показва ли – още веднъж – моята привързаност към хадис-и шерифите?

- Да, и в това няма противоречие с хадис-и шерифите" – се съгласил гостът.

Имама'зам продължил:

- Нека да ви задам още един въпрос. Кое е тези дне неща е по-мръсно, урината или спермата?

- Разбира се, че урината.

- Ако бях извършил къяс щях да кажа, че трябва да се вземе гусюл абдест[1] след уриниране, а не след отделяне на сперма. Осланям се на Аллаху теаля от казване на думи, противоречащи на хадис-и шерифите. Аз ценя думите на Мухаммед "алейхисселям" и ги разяснявам, нищо повече.

След този разговор Мухаммед бин Хасан "рахиме-хуллаху теаля" е осъзнал, че са му представили имам а'зам Ебу Ханифе по грешен начин. Той станал на крака и целунал великия имам по челото. От тази случка става ясно, че учен човек може да бъде разбран само от друг такъв.

Всички слова и дела на хазрети имам а'зам са били съгласувани с Коран-и керим и хадис-и шерифите. Ако някой човек проучи, обстойно и съвестно – без да упорства и проявява завист, – думите на четиримата мезхеб имами, ще осъзнае, че те са като звездите на небосклона.

1 Гусюл – Цялостно измиване на тялото.

Хазрети имам а'зам е казал:

"Ако по дадена тема има насс (т.е. свещен айет или хадис), там не може да се извърши къяс. Докато не останем без изход, ние не правим къяс. Когато срещнем някой въпрос, първо търсим отговора в Коран-и керим. Ако няма там,търсим в хадис-и шерифите. Ако не открием и там, търсим отговора в думите на който и да е от Есхаб-и кирам. Ако не успеем да открием и там, извършваме къяс и откриваме отговора."

Ако имам а'зам, след извършен вече къяс по дадена тема, за която никъде не е можал да намери отговор, се е натъкнел на предание от хазрети Ебу Бекр "радияллаху анх", той се е отказвал от собствения си иджтихад и отговарял съгласно иджтихада на Ебу Бекр "радияллаху анх". Той е постъпвал така и с преданията на всички останали от Есхаб-и кирам.

Робът на Нуман

Един от големците разказва:

"В гр. Васит живееше един благороден човек. Името му беше Робът на Нуман. Аз намерих този човек и го попитах:

- Как стана освободеният роб на онзи възвишен имам?

- Майка ми е починала малко преди да ме роди. Докато миячите са миели безжизненото ѝ тяло, забелязали, че бебето в корема е още живо. Веднага се допитали до имам а'зам как да постъпят и той веднага им казал да разрежат корема откъм лявата страна и да извадят детето. Докторът е изпълнил наставленията и ме изкарал жив и здрав. Ето защо аз съм освободеният роб на имама, винаги го възхвалявам и отправям дуа за него."

Извършването на голям грях не изкарва от религията

Имам Ебу Юсуф разказва:

"Във времето на хазрети Ебу Ханифе имаше много последователи на мезхеба хариджи. Последователите на тази заблудена група [подобно на уахабиите в днешни дни]казваха: "Човек, който върши голям грях, напуска исляма и става кяфир." Имам Ебу Ханифе категорично отричаше тези думи, всяващи разединение в исляма. Той разясняваше,

че човек, чрез извършване на голям грях, не напуска вярата, а ще е извършил харам и че това става причина за мъчения в отвъдното, и че вярата на ехли суннет вел джеммат е такава, и информираше хората да са нащрек и да не се влият от изказванията на хариджиите.

Когато хариджиите разбраха, че хазрети имамът обяснява за еретичността на техние мезхеб, започнаха да врят и кипят от яд. Четиридесетима измежду тези разбойници решиха да извършат по план следното: "Ще отидем при Ебу Ханифе. Ще поговорим с него. Ако се съгласи с нашите твърдения, би било добре за него. Ако ли не, ще му отделим главата от тялото."

Ние седяхме и слушахме възраждащите сърцата слова на хазрети имама, когато вътре нахлуха, без да искат разрешение, една дузина еретици със саби на рамене и намерие да убият хазрети имама. Казаха му следното:

- Имаме два въпроса към теб, отговори ни! Ако отговориш по начина, който ни допада, ще се спасиш. Но ако отговориш неправилно, няма да можеш да избягаш и ще те убием.

Хазрети имамът, без да обръща внимание на техните заплахи, каза следното:

- Със съвест ли ще разговаряме или с упорство и инат?

- Във всяко действие трябва да се прояви съвестно отношение и истинните думи да размекнат сърцата.

- Тогава приберете вашите саби, защото не съответстват на вашият отговор.

Харамиите отново се заинатиха и казаха:

- Сабите няма да влязат в ножниците, защото са докарани, за да бъдат изцапани с кръв!

Хазрети имамът възкликна:

- Хасбуналлах, хайде питайте каквото ще питате, нека да поговорим тогава.

Единият от тях запита:

- Ако някой се напие с вино и умре, и ако жена убие детето си, което е било заченато от прелюбодеяние, веднага след самото раждане, след което и тя умре още докато е в следродилно състояние, какво ще е положението на тези двама грешници? Кажи ни дали трябва да се

изпълни дженазе (погребален) намаз за тях или не (т.е. като неверници ли се водят или не)?

- Добре! Но първи вие съвестно отговорете на следния въпрос: Те какви са били: евреи, идолопоклонници или християни?

- Не принадлежат към нито една от групите, които изброи.

- А тогава от коя вяра са били?

- Изричаха "Ля иляхе илляллах Мухаммедун расулюллах", приемаха това, което Пророкът ни "салляллаху алейхи ве селлем" е донесъл от Аллаху теаля, но извършиха тези големи грехове.

- Вие изброихте три техни качества и състояния. Нека сега ми отговорете съвестно: Какво символизират те, куфр (неверие) или за иман?

- Тези три качества са признакна иман.

- Да, точно така е. А сега ми отговорете: Тези три признака каква част от имана (вярата) са: половината, една трета или цялата?

- Тези трите представляват цялата вяра. Наличието на имана се съди само по тях.

- Емо тогава щом и самите вие свидетелствате за тяхната вяра, какво искате от тези хора?

Имамът победи хариджиите с техните собствени думи. Всички те прибраха саби, отрекоха се от заблудения си мезхеб и станаха ехл-и суннет.

Не е възможен намаз без Фатиха…

При имам а'зам са дошли десетима души – които били дочули, че той е казал: "**Когато се кланя групов намаз, джемаатът не трябва да чете Фатиха и замм-и сура** – и му казали:

- Дочухме че си казал, че в груповия намаз е достатъчно само имамът да чете от Корана, а на джемаата не си позволявал да чете. Факт е, че намаз без Фатиха е недействителен и притежаваме много силни доводи за това. Дойдохме да поспорим, за да излезе истината наяве.

- Добре, но вие сте десетима, а аз съм сам. Как мога да споря с всички вас едновременно?

- А по какъв начин бихте желал да спорим?

- Изберете най-знаещия измежду вас, за да разговарям само с него. А той да говори и от ваше, и от собствено име.

- Предложението ви е уместно.

- Ако вашият говорител победи мен, ще сте ме победили всички. Ако аз победя него, ще съм победил всички вас. Съгласни ли сте?

- Добре, приемаме.

- Тогава аз спечелих! - обявил имам Ебу Ханифе.

- Но как е възможно? Та ние още не сме започнали спора.

- Вие не приехте ли току що най-учения измежду вас да говори от ваше име?

- Да.

- Ами ето, аз приемам това, което казвате вие. Казваме едно и също нещо (но с други думи). Имамът, който е последван от джемаата, чете Коран-и керим, както от свое име, така и от името на последвалите го, и затова джемаатът не чете нищо. Както вие се доверихте на един човек, така и аз се доверих на имама. Сега остана ли някаква неяснота, за която да не сме се разбрали?

Стъписани от отговора, те казали:

- Не, сега вече се разбрахме.

Не подценявай наученото от моя син.

Когато неговият син, Хаммад, е научил докрай сура Фатиха, хазрети имамът е изпратил 500 акчета като подарък на неговия учител. [Според друго предание те са били 1000 сребърни монети.]

Учителят се зачудил и казал:

- Какво толкова направих, че ми изпрати толкова много пари!?

Не след дълго хазрети имамът е отишъл да го посети и му казал:

- Извинявам се, че ти изпратих толкова скромен подарък. Не подценявай наученото от моя син! Заклевам се в Аллаху теаля, че ако имах други пари, освен тези, бих ти ги подарил всички тях от уважение към Коран-и керим.

Освен да ги спомена с дуа... за друго нямам сили

Попитали хазрети имама:

- Кой е по-високопоставен, Алкаме или Евсед?

- Освен да ги възпоменавам с дуа (молитва) и истигфар (покаяние), за друго нямам сили. Как мога да кажа кой от тях е по-високопоставен?

Уважението на имама към неговия учител

Имам а'зам е казал:

"Въпреки че между къщата на моя учител Хаммад и моята да има седем улици разстояние, никога не съм протягал краката си в нея посока, дори и един път."

"Откакто моят учител Хаммад почина, след всеки намаз правя истигфар (покаяние) **за него, за родителите ми, за онези, от които съм изучил наука и за онези, на които съм предал наука. Не съм пренебрегнал това след нито един намаз**."

Покаянието на пияницата

Имам а'зам е имал един млад съсед, който всяка вечер се прибирал пиян и започвал да вика и крещи. Един ден служителите на реда го заловили и го задържали в ареста. На следващия ден – след като имам а'зам е казал: "Крясъците на комшията не се чуват....?!" – един от неговите ученици му съобщил, че той е арестуван. Когато научил това, имамът отишъл при валията. Щом валията го видял, изправил си на крака и го приветствал с голямо уважение. Попитал го за причината на посещението му и имамът му разказал за случая. Валията веднага освободил младежа и рекъл: "Защо си причинихте неудобството да дойдете чак дотук за нещо толкова незначително? Беше достатъчно да пратите вест по някого."

Имам а'зам се обърнал към младежа и му казал: "Виж, ние не те забравяме.", след което му подал една кесия с пари. След тази случка младежът се разкаял (направи тевбе) за лошите си постъпки и започнал да посещава редовно уроците на имам а'зам. След време той е станал един от учените в науката фъкх.

Някои от ценните думи и наставления на имама

"Ако някой, който говори по религиозните науки и си мисли, че Аллаху теаля няма да го запита: ***"Какви разпоредби издаде и какви слова изрече за Моята религия?"****, той ще е проявил разпуснатост към себе си и към своята религията!"*

⁎

"Чудя се на онези, които говорят (за религията) с предположения и действат според тях."

⁎

"Онзи, който не познава знанията за покупко-проодажбата (търговията) в исляма, не би могъл да се спаси от харам залък и не би успял да постигне наградите (севаба) на извършените поклонения. Усилията му биха били напразни, с което би бил въвлечен към мъченията и би съжалявал много за това."

⁎

*"За онзи – който не е запознат с науката фъкх***,** *не познава ценността на фъкъхските знания и стойността на ученитe по фъкх – би му се сторило много тежко да се намира в компанията на такива учени* [да чете техните книги и да изучава тази наука]*."*

⁎

"Възприех извършването на грехове за унижение, а изоставянето им за изцеление."

⁎

"Ако знанията на някой човек не го предпазват от забраните на Аллаху теаля, то този човек е в голяма опасност."

⁎

"Аллаху теаля ни е заповядал да обичаме му'мините (вярващите) сред хората, да проявяваме уважение към тях и никога да не се държим грубо и че ние не бихме могли да знаем какво крият те в сърцата си, и да настроим действията си според тези неща."

⁎

"*Аллаху теаля си е дал името Шюкюр, защото Аллаху теаля възнаграждава добрините. Той е най-милосърдния сред милосърдните."*

⁎

"Злото, което рабите причиняват един на друг е форма на самоугнетяване."

***

"Човекът вярва, че Аллаху теаля е единственият, Който дава изцелението. Заедно с това, за да облекчи мъките си, той използва и лекарства, защото лекарството е една причина, а Аллаху теаля е този, който дава изцелението."

***

"Мюсюлманинът не се страхува от нищо друго толкова, колкото от Аллаху теаля. Когато го сполети някаква тежка болест, голяма трагедия или нещастие, той не се оплаква с думите: "Я, Рабби! Защо ми изпрати тази беда?", а напротив, въпреки сполетилите го болест, трагедия или нещастие, продължава да споменава и възхвалява Аллаху теаля."

***

"Мюсюлманинът знае, че Аллаху теаля го контролира винаги. Той вярва, че Аллаху теаля непременно го контролира, без значение дали е сам или сред хората. Но кралете и така наречените големци, не могат да го контролират, когато и да било, без значение дали човекът се намира на потайно или на открито място."

***

"Всяка информация, достигаща до нас (до мен) от Есхаб-и кирам, си има отредено (почетно) място върху главите ни."

Някои наставления на имам а'зам към неговите ученици

Когато един от учениците му, Юсуф бин Халид ес-Семти, бил назначен за някаква длъжност в Басра, хазрети имамът – изпращайки го – направил следните наставления:

"Когато пристигнеш в Басра, тамошните хора ще те посрещнат, ще те посещават и поздравяват! Отдай на всекиму нужното признание, според неговите стойност и място в обществото! Посрещни подобаващо големците! Прояви почит към хората на науката! Прояви уважение към старите и топлосърдечие към младите! Сближи се с народа, отдалечи се от фасъците! Дружи

с добрите и не подценявай султана! Не омаловажавай когото и да било! Не прекрачвай границите на човечността! Не споделяй с никого своята тайна! Не се доверявай на приятелството на никого, докато не се сближиш достатъчно много! Не завързвай приятелства със скъперници и долнопробни хора! Не се обвързвай към нито едно от нещата, за които знаеш, че са лоши!

Ако се организира някакво събрание между тебе и другите или ако хората в джамията те наобиколят и пожелаят да разискате някои теми, или пък ако започнат да твърдят обратното на това, което знаеш ти, не бързай да възразиш веднага! Ако бъдеш попитан за нещо, отговори го по начина, който е известен на всички! След това кажи че съществуват и други предания и доказателства по този въпрос! Когато хората видят това, ще оценят хем твоята стойност, хем на онези, които мислят по-различно. Ако те попитат "Чии са тези виждания?", отвърни "На една част от факихите". Ако приемат отговорите ти и продължат да правят това продължително, ще осъзнаят по-добре твоята ценност и ще почитат повече твоята позиция!

Научи нещо на всеки, който те посещава, за да се облагодетелстват от него и за да запомнят, и приложатна практика! Учи ги на основните неща, не им отваряй деликатните теми! Втълпи им доверие! От време на време се шегувай и се сприятелявай с тях, защото приятелството дава предпоставка за продължителното изучаване на наука! От време на време ги нагощавай с храна! Опитвай се да им покриваш нуждите, опознай добре тяхната стойност и репутация, и не обръщай внимание на техните недостатъци! Отнасяй се с мекота към хората! Бъди толерантен и не проявявай отегчителност! Дръж се така, сякаш си един от тях!"

***

"Когато говориш, не повишавай тон! Недей да бързаш в нито едно свое начинание! Действай предвидливо и внимателно! Прибързаността е от шейтана!

Превърни мълчанието в навик! Говей по няколко дни на месец! Прави равносметка на нефса и опази знанието! Ако го направиш, ще видиш полза от делата си и на двата свята! Не се доверявай на своето здраве и земните блага, защото ще бъдеш подложен на равносметка за всички тях!

Никога не забравяй за смъртта и продължавай да четеш Коран-и керим!

Не споменавай лошия човек с неговата лошотия! Намери една негова добрина и го спомени с нея! Ако лошотията му засяга религията, ако е бид'ат (ако е нововъведение), съобщи това на хората и ги опази от това да го последват!

Стой далеч от ехли бид'ат (реформаторите в религията, сектантите)! Не разговаряй с неверниците, без да има основателна причина за това! Ако е възможно, призовай ги към исляма, ако не, не съвещавай [не влизай в диалог] с тях! Не забравяй дуата (молитвата) към твоите майка, баща и учител. Когато чуеш езана, приготви се и отиди в джамията преди всички!

Приеми като поверено на теб имущество срамните постъпки на твоите съседи и ги прикрий! Не разкривай тайните на другите пред никого! Когато някой се допита до теб за съвет – кажи му истината! Пази се от скъперничеството! Ненаситността кара човека да не помага никому! Във всяко деяние съблюдавай човечността и взаимопомощта! Не искай нищо от никого, дори да си в нужда! Не искай нищо от увличащите се по земното хора! Посещавай гробищата!

Когато вървиш по улицата, не се оглеждай наляво и надясно, гледай напред! На места, където се дава бакшиш, дай повече от всички други! Когато си сред джемаата, недей да им ставаш имам, без те да са ти предложили това! Не ходи на места, където се събират жени, момичета и младежи! Не ходи на места за увеселение, където се слуша музика и се вършват различни харами!

Никога не се изнервяй в меджлиси (събрания) на науката. Не разказвай истории, които са трудни за вярване! Приеми тези наши наставления от все сърце! Накичи с тях твоя земен и ахиретски живот, защото те са за доброто на теб и на всички други. Върви по този път и го препоръчай на всеки."

Смъртта на имама

Имам а'зам, колкото и принуждаван да е бил, не се забъркал в държавните дела и политика. Вторият абасидски халиф Ебу Джафер Менсур е бил угнетител и затова е издал заповед за арестуването и

изтезаването на имама. С всеки следващ ден е увеличил броя на ударите с пръчка. Когато броят на ударите е достигнал сто, хазрети Ебу Ханифе се свлякъл на земята. В паднало положение наляли отрова в устата му, с което е станал **шехид** (мъченик).

Когато новината за смъртта е достигнало до големия учен Шу'бе, той изрекъл: "Светлината на науката (ислямските знания) угасна. Никога няма да намерят друг като него."

След неговата смърт много хора са го сънували и посетили неговия гроб, и изказали най-различни слова, изразяващи неговото величие.

Имам Ша'фи е казал: "Ебу Ханифе ми е посредник за берекет. Посещавам гроба му и се сдобивам с много блага. Когато имам някаква нужда, кланям два рекята намаз и отивам на гроба на Ебу Ханифе. Там, при него, отправям дуа към Аллаху теаля, с което дуата ми се приема моментално и се сдобивам с това, от което се нуждая."

Ислямските учени съобщават, че хадис-и шерифът **"През сто и петдесета година украсата на света ще си отиде"** се отнася именно за имам Ебу Ханифе. Защото през тази година не е починал никой друг големец като него "рахиме-хуллаху теаля". Неговият **мезхеб** се е разпространил сред по-голямата част от ислямския свят. Ебу Са'д-и Харезми – един от везирите на селджукския султан Меликшах – е построил уникално тюрбе върху гроба на имама и медресе около него. По-късно османските султани са реставрирали тези постройки многократно.

Произвенията на имам Ебу Ханифе

Произведенията на имам а'зам са многобройни, но до наши дни са достигнали основно десет от тях. Всъщност всички предания и теми, засягащи науките **фъкх** (ислямско право) и **акаид** (наука за вярата) трябва да се приемат като негови книги.

1- "Рисале-и Редд-и Хаваридж и Редд-и Кадериййе".

Това е първото написано от имам а'зам произведение за усул-и дин.

2- "Ел-Фъкх-ул-Екбер"

Книгата засяга **акаида**. Към тази книга са написани немалко шерхове (разяснения).

3- "Ел-Фъкх-ул-Ебсат"

В това си произведение имам а'зам разяснява темите за **истита'ат** (човешката сила), доброто, злото и съдбата.

4- "Ер-Рисале ли Осман Бусти"

В това произведение са разгледани темите за **иман**, **куфр** (неверие), **ирджа** и **ва'ид**.

5- "Китаб-ул-Àлим вел-Мутеаллим"

Тази книга е подготвена да информира за сунитската вяра – в различни теми – под формата на въпроси и отговори.

6- "Васиййет-и Нукирри"

В това произведение са разяснени особеностите на ехли суннет вел джема'ат, както и пределите на фарзовете и знанията по акаид. Освен това в книгата са поместени петнадесет завещателни писания, сред които са завещанията му към неговия син Хаммад и ученик Ебу Юсуф.

7- "Касиде-и Нуманиййе"

8- "Ел-Асл"

9- "Ел-Муснед-лил-Имам-ъ а'зам Ебу Ханифе"

Отказът на имам а'зам да стане кадия

Въпрос:

Казват, че: "*Поради отказа да стане кадия и съучастник в злодеянията на емевиите (омаядите), имам а'зам е бил убит чрез пребиване от бой по заповед на емевитския халиф*." Това твърдение не е ли грешно?

Отговор:

Разбира се, че е грешно. Те казват това или поради невежество, или поради вражда към емевиите. Хазрети имамът е станал шехид (мъченик) след нанасяне на побой в Багдат по заповед на втория абасидски халиф Ебу Джафер Мансур, който е бил угнетител. Този случай няма нищо общо с емевиите. Отказът да стане кадия (главен съдия в съдебната система) също няма общо с неподчинение срещу държавата. Хазрети имам а'зам е бил поканен да стане кадия, но той отвърнал:

- Аз не бих могъл да изпълня това задължение.

- Лъжеш! – казали настоятелно другите.

- Ако наистина лъжа, това означава, че не ставам за съдия (лъжците не са годни за кадии). А ако казвам истината, то значи от мен не става кадия.

Неговият отказ не е означавало, че не трябва да се служи като кадия на държавата. Той не е приел този пост поради притежаваните от него изключително високи степени на откъснатост от земното (**зухд**), **таква** и **вер'а**, които били изключителни като неговите остър ум и знание. Той се е страхувал, че от човешка гледна точка неволно ще погази правата на другите. **(Камус-ул-алам)**

Величието на имам а'зам

Въпрос:

В книгата "**Мизан-ул-Кубра**" е записано, че когато имам а'зам е отишъл на последния си **хадж**, той е влязъл в Каабе и откланял намаз, след което е отправил следната дуа: **"Я Рабби, не успях да изпълня подобаващ ибадет за Теб, но разбрах, че не е възможно да бъдеш опознат с разума. Опрости моя недостатък поради това мое разбиране!"** веднага след което е чул да се казва: "**О, Ебу Ханифе! Ти Ме опозна добре и извърши хубава служба. Опростих теб и всички до Съдния ден, които ще са в твоя мезхеб и ще следват твоя път**." Тук между това, което е казал Аллаху теаля, а именно: **"Ти Ме опозна добре и извърши хубава служба"** и думите на Ебу Ханифе "**Ти си неразбираем, не успях да извърша подходящи служения спрямо Теб**" не става ли ясно, че той се е объркал и е казал грешни неща?

Отговор:

Не, в никакъв случай. Тук хазрети имамът е съобщил за своите безсилие по отношение на извършване на подходящи за величието на Аллаху теаля служения и разбиране (на същността на Аллаху теаля) чрез мисъл и разум. А Аллаху теаля, от своя страна, го потвърждава и казва: "Да, един раб е непосилен да изпълни достойно служение на Аллах и не е възможно да Го опознае с разум, но ти извърши всичко, което може да извърши един човек."

Източници:

1) **Менакъб (Кердери, Мекки, Зехеби, Ибни Абдилбер)**
2) **Хайрату’л-Хисан**
3) **Табакат-ус-Сенийе** (Темими)
4) **Вефейату’л-А’йан**
5) **Ел-Джевахиру’л-Мудийе**
6) **Мифтаху’с-Сеаде**
7) **Тезкирету’л-Евлия**
8) **Ибни Абидин**
9) **Брукелман**
10) **Там Илмихал Се’адет-и Ебедийе**
11) **Есхаб-и Кирам**
12) **Фаидели Билгилер**
13) **Рехбер Ансиклопедиси**
14) **Ислям Алимлери Ансиклопедиси**